

GNOSEOLOGIYA — BILISHNI O'RGANUVCHI FALSAFA SOHASI

Namangan davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy fanlar fakulteti

Xorijiy til va adabiyot (ingliz tili) yo'nalishi

1-kurs talabasi Soyibjonova Saida tayyorlagan maqola

MAQOLA LOYIHASI

Annotatsiya: *O'zbek tilida: Ushbu maqolada gnoseologiya fanining asosiy tushunchalari, bilish jarayonining bosqichlari, bilim manbalari, bilimning strukturasi hamda haqiqat muammosi tahlil qilinadi. Shuningdek, gnoseologiyaning amaliy ahamiyati va asosiy yo'nalishlari yoritiladi.*

Rus tilida: *В данной статье рассматриваются основные понятия гносеологии, этапы процесса познания, источники и структура знания, а также проблема истины. Также освещается практическое значение и основные направления гносеологии.*

Ingliz tilida: *This article explores the key concepts of gnoseology, the stages of the cognition process, sources and structure of knowledge, and the problem of truth. It also highlights the practical significance and main directions of gnoseology.*

Kalit so'zlar *O'zbek tilida: Gnoseologiya, bilish, bilim manbalari, haqiqat, empirizm, ratsionalizm, krititsizm, intuitsionizm.*

Rus tilida: *Гносеология, познание, источники знания, истина, эмпиризм, рационализм, критицизм, интуиционизм.*

Ingliz tilida: *Gnoseology, cognition, sources of knowledge, truth, empiricism, rationalism, criticism, intuitionism.*

Maqola matni

Asosiy masalalar

1. Bilish jarayoni: Bilish — bu inson tafakkuri orqali borliqni aks ettirish jarayonidir. U sezgi va tafakkur orqali amalga oshadi.

2. Bilim manbalari: Bilim asosan sezgi tajribasi va aql bilan tushunish orqali olinadi. Shu bois empirizm va ratsionalizm bu borada asosiy yo‘nalishlar hisoblanadi.

3. Bilimning strukturasi: Bilim tushunchalar, hukmlar va xulosalardan tashkil topadi. Bu elementlar birgalikda mantiqiy tizimni tashkil etadi.

4. Haqiqat muammosi: Haqiqat — bu bilimning obyektiv haqiqatga mos kelishidir. Subyektivlik va obyektivlik o‘rtasidagi tafovut bu masalada muhim ahamiyatga ega.

5. Bilimning chegaralari: Inson bilimining imkoniyatlari cheklangan bo‘lib, gnoseologiya bu chegaralarni aniqlashga harakat qiladi.

Asosiy yo‘nalishlar

Empirizm:

Bilim faqat tajriba asosida olinadi, deb hisoblaydi. Vakillari: J. Lokk, D. Yyom.

Ratsionalizm:

Bilim aql va tafakkur orqali olinadi, deb hisoblaydi. Vakillari: R. Dekart, B. Spinoza.

Krititsizm:

Imkoniyatlar va bilim chegarasini tahlil qiladi. Vakili: I. Kant.

Intuitsionizm:

Bilim to‘g‘ridan-to‘g‘ri intuitiv idrok orqali olinadi, deb hisoblaydi.

Amaliy ahamiyati

Gnoseologiya fanining amaliy ahamiyati shundaki, u inson tafakkuri va bilim olish jarayonini chuqur tushunishga yordam beradi. Bu esa ta’lim, ilm-fan va texnologiya sohalarida muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, gnoseologiya falsafaning eng muhim bo‘limlaridan biri hisoblanadi. U bilimning mohiyati, shakllanishi va haqiqatga mosligini o‘rganadi. Bilimning ishonchliligi va asoslanganligi aynan gnoseologik tahlil orqali aniqlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Karimov I.A. “Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch”.
2. G‘afurov R. “Falsafa asoslari”.
3. Toirov N. “Bilim nazariyasi”.

4. Kant I. “Sof aql tanqidi”.
5. Platon. “Davlat”.
6. Arastu. “Metafizika”.
7. Dekart R. “Fikrlayman, demak, mavjudman”.
8. Lokk J. “Inson aqli haqida tajribalar”.
9. Spinoza B. “Etika”.
10. Yyom D. “Inson tabiati haqida”.